

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів I курсу денних факультетів

**Харків
2012**

Тематика курсових робіт з історії держави і права зарубіжних країн (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів I курсу денних факультетів / уклад.: С.І. Власенко, С.І. Пирогова, О.В. Криворучко та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 30 с.

У к л а д а ч і: С.І. Власенко,
С.І. Пирогова,
О.В. Криворучко,
Д.А. Тихоненков,
М.Ш. Киян,
В.В. Россіхін

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 10 від 14.12.2012 р.)*

ВСТУП

Курсова робота з історії держави та права зарубіжних країн є одним із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького характеру, який має на меті поглиблення, узагальнення і закріплення знань студента з однієї з найважливіших тем курсу, а також вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою історично-правовою літературою, пам'ятками права, сучасними інформаційними засобами і технологіями.

Тематика курсових робіт з історії держави та права зарубіжних країн визначається кафедрою. Студент може вільно вибрати тему роботи із запропонованого кафедрою на відповідний навчальний рік переліку. Студенти також мають право пропонувати свої теми. Якщо вони актуальні, пов'язані з вирішенням фахових завдань, то вони можуть бути затверджені кафедрою. У цьому випадку студент виконує курсову роботу за запропонованою ним темою.

Структура курсової роботи має бути такою: передмова, основна частина, висновки. У передмові необхідно охарактеризувати тему роботи в цілому, визначити хронологічні рамки, викласти відповідні загальні історичні умови. Основна частина повинна займати не менше трьох четвертих обсягу роботи і включати відповіді на всі зазначені в плані питання. Висновки мають містити історичні оцінки.

За змістом курсова робота повинна бути конкретною. Не можна обмежуватися лише констатацією фактів, їх треба всебічно й глибоко проаналізувати, тобто висвітлити причини та умови виникнення того чи іншого державно-правового явища, процес його розвитку, особливості, значення та вплив на подальший розвиток держави і права.

Якщо будь-які історичні факти або явища оцінюються в літературі по-різному, бажано висловити власну думку про ці оцінки. Самостійний пошук необхідних відомостей, їх систематизація, узагальнення, аналіз, висновки – необхідні умови написання курсової роботи.

Робота повинна бути написана грамотно, чітким почер-

ком і правильно оформлена. У ній треба виділити окремі розділи відповідно до плану. У разі необхідності можна використати схеми, діаграми тощо. Обсяг роботи має становити бути 25-35 сторінок аркушів формату А4. Курсова повинна бути оформлена у папку або прошита на брошураторі. Слід залишити поля для зауважень рецензента, пронумерувати сторінки, наприкінці роботи навести список використаної літератури. Робота подається на кафедру не пізніше ніж за 1 місяць до встановленого учбовим відділом строку захисту.

Успішно виконана і правильно оформлена робота допускається до захисту після рецензування. Робота оцінюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУ “Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого”. Рецензент оцінює виконану роботу від 1 до 50 балів, інші бали від (1 до 50) студент може отримати під час захисту курсової роботи. Робота, яка оцінена рецензентом від 1 до 30 балів, повертається студенту для доопрацювання.

Тема 1. Афіньська демократична республіка

П л а н

1. Виникнення держави в Афінах.
2. Реформи Солона, Клісфена і Перікла.
3. Організація державної влади в Афінах.
4. Право Афінів.

Л і т е р а т у р а

Історія держави і права зарубіжних країн : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Маймескулов [та ін.]; за ред. Л. М. Маймескулова; Нац. ун-т “Юридична академія України ім. Я. Мудрого”. – Х. : Право, 2011. – 520 с

Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренка. – К. : Ін Юре, 2002. – 716 с

Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран: В 2 т / Е. Н. Трикоз ; сост. О. Л. Лысенко ; отв. ред. Н. А. Крашенинникова. – М.НОРМА Т. 1: Древний мир и Средние века. – 2004. – 816 с

Антология мировой правовой мысли. В 5 т / Национальный общественно-научный фонд; рук. науч. проекта Г.Ю Семигин. – М.: Мысль. – Т. 1. Античный мир и Восточные цивилизации. – 1999. – 750 с

Гончаренко В.Д. Ареопаг // Юрид. енциклопедія: В 6 т. Т. 1: А-Г. – К. : Укр. енциклопедія, 1998. – С. 140; Архонт // Юрид. енциклопедія: В 6 т. Т. 1: А-Г. – К.: Укр. енциклопедія, 1998. – С. 154; Демос // Юрид. енциклопедія: В 6 т. Т. 2: Д-Й. – К. : Укр. енциклопедія, 1998. – С. 63-64

Иегер О.И. Всеобщая история: в 4 т. Т. 1: История древняя / О. Иегер, пер. с нем. и доп. под ред. П.К. Полевого. – 5-е изд., пересмотр. и испр. – СПб. : Изд. Т-ва А.Ф. Маркса // Раритетні видання. Історія держави і права [Електрон. ресурс]. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009.

Кудрявцева Т.В. Народный суд в демократических Афинах/Т. В. Кудрявцева. – СПб.: Алетей, 2008. – 464 с.

Маймескулов Л.М. Афіни // Юрид. енциклопедія: В 6 т. Т. 1: А-Г. – К. : Укр. енциклопедія, 1998. – С. 171-173

Недилько Ю.В. Толкование правовых норм и его значение для развития древнегреческой юриспруденции / Современное право: науч.-практ. журнал. – 2012. – № 6. – С. 151-154.

Резнік О.І. Право Стародавньої Греції, Реформи Солона / Актуальні пробл. теорії та іст. прав людини, права і держави: Матеріали II Всеукр. наук. конф. молодих науковців, аспірантів і студентів, Одеса, 5-6 груд. 2003 р. – Одеса: Юрид. л-ра, 2004. – С. 200-202.

Святоцька В. Адвокатська професія в античних країнах (V ст. до н. е. – V ст. н. е.) // Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. Вип. 49. – 2009. – С. 54-59.

Страхов М.М. Всесвітня історія держави і права / М. М. Страхов. – Вип. 1. Держава і право Стародавнього світу. – Х. : Ун-т внутріш. справ, 1994. – 77 с

Трикоз Е.Н. Становление системы источников права в Древних Афинах / Известия Высших учебных заведений. Правоведение. – 2007. – № 4. – С. 196-207.

Ханкевич О.И. Античная демократия / О. И. Ханкевич // Право и демократия. – Вып. 20. – Минск : БГУ, 2009. – С. 150-168.

Харатян Т. Н. Особливості виникнення державності в Стародавній Греції / Т. Н. Харатян // Питання державотворення в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історії : матеріали I Всеукр. наук. істор.-прав. конф. молодих учених 1 груд. 2011 р., м. Харків; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого". – Х. : НУ "ЮАУ ім. Я. Мудрого", 2011. – С. 111-113.

Фролов Э.Д. Социальная революция, тирания и демократия в Античной Греции / Вест. Ленинград. ун-та. Сер. 6: История КПСС. Научный коммунизм. Философия. Право. – 1990. – № 2. – С. 33- 41.

Т е м а 2. Державний лад Риму в період принципату і домініату

П л а н

1. Передумови переходу Рима від республіки до імперії. Диктатура Сули. Перший і другий триумвірати.
2. Державний лад періоду принципата.
3. Державний лад періоду доміната.
4. Роль армії та чиновницького апарату в політичній системі.
5. Судостій та право періоду імперії.

Л і т е р а т у р а

Машкин Н.А. Принципат Августа: Происхождение и социальная сущность. – Л.: Из-во АН СССР 1949.

Утченко С.Л. Цицерон и его время. – М.: Мысль, 1972.

Игнатенко А.В. Древний Рим: От военной демократии к военной диктатуре. (Историко-правовое исследование) – Свердловск: Изд-во Уральск. унив-та, 1988.

Федорова Е.В. Люди императорского Рима. – М.: Изд-во Моск. гос. унив-та, 1990.

Чернышов Ю.Г. Социально-утопические идеи и миф о золотом веке в Древнем Риме: Ч. 2: Ранний принципат. – 2-е изд., опр. и доп. – Новосибирск: Изд-во Новосибирск. унив-та, 1994.

Черниловский З.М. Всеобщая история государства и права – М., Юрист, 1996.

Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн: [Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти]. – Харків: Право, 1999.

Грушевой А.Г., Грушевая Е.П. Некоторые исторические и правовые аспекты римской провинциальной политики в конце Республики и в эпоху Ранней Римской империи (II – I вв. до н. э.) // Древнее право. IVSANTIQUUM № 1(9). 2002. – М.: Спарк, 2002. – С. 126 – 132.

Орач Є.М., Тищик Б.Й. Римське приватне право. Академ. Курс. Львівський нац. ун-т ім. Франка. – Вид. дім Ін юре, 2012. – 392 с.

Т е м а 3. Держава Франків

П л а н

1. Виникнення держави Франків.
2. Розвиток держави Франків у VI - IX ст.:
  - а) монархія Меровінгів;
  - б) монархія Каролінгів.
3. Центральні органи державного управління.
4. Місцеві органи державного управління.
5. Причини розпаду держави Франків.

Л і т е р а т у р а

Антология мировой правовой мысли: В 5 т. – Т. 2: Европа V-XVII вв. – М.: Мысль, 1999. – 829 с.

История средних веков: В 2 т. Т.1. – М.: Высш. шк., 1990. – 495 с.

Корсунский А.Р. Образование раннефеодального государства в Западной Европе. – М.: Моск. гос. ун-т, 1963. – 186 с.

Крип'якевич І.П. Всесвітня історія: У 3-х кн. – Кн. 2: Середньовіччя і нові часи. – К.: Либідь, 1995. – 424 с.

Неусухин А.И. Возникновение зависимого крестьянства как класса раннефеодального общества в Западной Европе VI – VIII вв. – М.: Изд-во АН СССР, 1956. – 420 с.

Неусухин А.И. Проблемы европейского феодализма. Избранные труды. – М.: Наука, 1974. – 538 с.

Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы. – М.: Гос. узд-во юрид. лит., 1961. – 951 с.

Ливанцев К.Е. История государства и права средних веков. Учебное пособие. – Спб., 2003.

Черниловский З.М. Всеобщая история государства и права / З.М. Черниловский. – М.: Юристъ, 2001. – 576 с.

Поєдинюк В. С. Панівні верстви населення в імперіях Карла Великого та Київської Русі [Текст] / В. С. Поєдинюк // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Вип. 30. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2005. – С. 773-776.

Попсуєнко, Л. О. Система покарань у стародавніх франків за "Салічною правдою" [Текст] / Л. О. Попсуєнко // Актуальні проблеми держави і права. Вип. 18. – О. : Юрид. л-ра, 2003. – С. 177-181.

Т е м а 4. “Кароліна” 1532 р.

П л а н

1. Кароліна – кодекс кримінально-процесуального і кримінального права феодальної Німеччини.
2. Злочини і покарання за Кароліною.
3. Основні риси інквізиційного процесу за Кароліною.
4. Історичне значення Кароліни.

Л і т е р а т у р а

Антология мировой правовой мысли. В 5 т / Национальный общественно-научный фонд; рук. науч. проекта Г.Ю Семигин. – М. : Мысль Т. 2. Европа: V-XVII вв. – 1999. – 829 с.

Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній Новий час) / за ред. Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2006. – 696 с.

Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела / упоряд. Г. І. Трофанчук. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 352 с.

Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренко. – К. : Ін Юре, 2002. – 716 с.

История государства и права зарубежных стран : Учебник. Ч. 1 / под общ. ред.: О. А. Жидкова, Н. А. Крашенинниковой. – М. : Издател. группа "НОРМА-ИНФРА М", 1998. – 462 с.

История государства и права зарубежных стран: учеб.-метод. пос. / Отв. ред. Н.А. Крашенинникова. – М.: Норма, 2007. – 320 с.

Графский В.Г. Всеобщая история права и государства / В. Г. Графский. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : НОРМА, 2007. – 252 с.

Иегер О.И. Всеобщая история : в 4 т. Т. 2: История средних веков / О. Иегер, пер. с нем. и доп. под ред. П.К. Полевого. – 5-е изд., пересмотр. и испр. – СПб. : Изд. Т-ва А.Ф. Маркса // Раритетні видання. Історія держави і права [Електронний ресурс]. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого.

Куценко О. Докази і доказування у праві середніх віків (феодалному праві) / Вісник прокуратури. – 2012. – № 4/5. – С. 182-196. – Бібліогр.: с. 196.

Толчачова Н.С. Середньовічне королівське право / Вісник. Юридичні науки. – Вип. 52-55. – 2003. – С. 28-33.

Филимонова И.В. Юридические фикции в праве стран Запада и Востока: историческое наследие: монография / И. В. Филимонова. – М.: Юрлитинформ, 2012. – 224 с.

Т е м а 5. Особливості становлення і розвитку мусульманського права

П л а н

1. Виникнення Арабського Халіфата.
2. Пророк Мухаммед та виникнення релігії іслама. Основні течії в ісламі. Сунніти та шіїти.
3. Коран та Сунна, їх характеристика.
4. Мусульманська релігія та мусульманське право, їх співвідношення.
5. Джерела і пам'ятки мусульманського права: Коран. Сунна, Тефсір, Іджма, Кіяс, Урф, Амал, Адат, Канун. Шаріат та Фікх.
6. Основи школи (мазхабі) у мусульманському праві: ханіфітський, шафіїтський, ханбалітський, малікітський, їх характеристика.
7. Право власності в мусульманському праві.
8. Мусульманське сімейне право.

9. Злочин та покарання в мусульманському праві.
10. Мусульманське право в сучасних країнах іслама.

Л і т е р а т у р а

Государство и право Арабского Халифата // у кн.: Рабо-владельческое государство и право стран Азии и Африки. – Х.: Вища школа, 1981.

Мусульманське право. Юридична енциклопедія. – Т. 3. – К., 2001.

Ислам. Энциклопедический словарь. – М.: Наука, 1991.

Ислам. Религия, общество, государсво. – М.: Наука, 1984.

Е.А. Беляев. Арабы, ислам и арабский Халифат в раннее средневековье. – М.: Наука, 1966.

Адам Мец. Мусульманский ренессанс. – М.: Наука, 1973.

А. Массэ. Ислам. – М., 1961.

Л.Р. Сюкияйнен. Мусульманское право. – М.: Наука, 1986.

Мусульманское право (структура и основные институты). – М., 1984.

В.Ф. Панова, Ю.Б. Бахтин. Жизнь Муххамеда. – М., 1990.

Шарль Р. Мусульманское право. – М., 1968.

В.І. Лубський, В.Д. Борис, Мусульманське право. – К., 1997.

Ахмедов, Айбек Шухратович. Ханафитская школа мусульманского права: противоречия и разногласия в ранней мусульманской юриспруденции / Ахмедов Айбек Шухратович // История государства и права : научно-правовое издание. – 2010. – № 24. – С. 43-47. – Библиогр. : с. 47.

Васянович, Ольга Анатоліївна. Вплив основних постулатів ісламу на формування права мусульман / О. А. Васянович // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – Вип. 39. – К. : Ін-т держави і права НАН України, 2008. – С. 93-98.

Галюк С.Є. Роль мусульманського права в інтеграції

ісламського суспільства: історичні та цивілізаційні аспекти // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – № 2. – С. 35-39.

Т е м а 6. Аграрне законодавство Великої буржуазної революції XVIII ст. у Франції

П л а н

1. Особливості „Старого порядку“ у аграрних відносинах напередодні революції XVIII ст. у Франції:

а) земельна власність: суб'єкти права власності та права володіння і користування;

б) правове становище селян.

2. Зміни в аграрному законодавстві на першому етапі революції:

а) перерозподіл земельної власності;

б) правове становище духовенства, дворянства, селянства.

3. Розвиток аграрного законодавства на другому етапі революції.

4. Заходи та правотворчість якобінців у аграрному секторі.

5. Значення аграрних перетворень французької революції у створенні буржуазної земельної власності.

Л і т е р а т у р а

Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія / за ред. В.Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре, 2002. – 716 с. – С. 358, 362, 375, 377, 379, 381, 389, 391.

Документи історії Великої Французької революції. В 2-х томах / отв. ред.-сост. А.В. Адо. – М.: Изд-во Моск. Ун-та. Т. 1: Учеб. пособие. – 1990. – 528 с.

Документи історії Великої Французької революції : в 2-х т. Учебное пособие. – М.: Изд-во Моск. Ун-та. Т. 2 / отв. ред. А.В. Адо. – 1992. – 352 с. – (Великая французская революция: документы и исследования).

Адо А.В. Крестьяне и Великая Французская революция. Крестьянские движения в 1789-1794 гг. – М., 1987.

Адо А.В. Место французской революции в процессе перехода страны от феодализма к капитализму // Новая и новейшая история. – 1989. – № 3. – С. 29-41.

Адо А.В. Французская буржуазная революция конца XVIII в. и ее современные критики // Новая и новейшая история. – 1981. – № 3. – С. 14-28.

Актуальные проблемы изучения истории Великой французской революции. – М., 1989.

Великая французская революция и современность. – М., 1990.

Кожокин Е.М. Государство и народ. От Фронды до Великой французской революции / Е.М. Кожокин; отв. ред. П.П.Черкасов. – М.: Наука, 1989. – 176 с.

Кропоткин П.А. Великая Французская революция. – М., 1991.

Лефевр Ж. Аграрный вопрос в эпоху террора (1793-1794). – Л., 1936.

Люблинская А.Д. Французские крестьяне в XVI-XVIII вв. – Л., 1979.

Манфред А.З. Великая Французская революция. – М., 1983.

Матъез А. Французская революция. – Ростов-н/Д, 1995.

Поликарпова Е.В. Антифеодальное аграрное законодательство Великой французской революции. – М., 1987.

Токвиль А. Старый порядок и революция. СПб.: Алетейя, 2008. – 249 с.

Т е м а 7. Створення Німецької імперії

П л а н

1. Утворення єдиної Германської імперії.
2. Революція 1848 р. Пруська конституція 1850 р.
3. Об'єднання Германії через пруську монархію.

4. Конституція Германської імперії 1871 р.
5. Розвиток цивільного права. Германське цивільне уложення 1900 р.
6. Розвиток кримінального права.

Л і т е р а т у р а

Історія держави і права зарубіжних країн : підручник для студ. вищ. навч. закл. /Л. М.Маймескулов та ін.; за ред. Л. М. Маймескулова ; Національний університет "Юридична академія України ім. Я. Мудрого". – Х. : Право, 2011. – 520 с.

Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія / за ред. В. Д. Гончаренко. – К. : Ін Юре, 2002. – 716 с.

История буржуазного конституционализма XVII–XIX вв. / Под ред. В.С. Нерсесянца. – М.: Наука, 1983. – 296 с.

Бабанцев Н. Ф. Некоторые вопросы государственного строя Германской империи (1871-1914 гг.) / Н. Ф. Бабанцев. – С. 136-141.

Баев В.Г. Политический режим в Германской империи в последней трети XIX века: авторитаризм против либерализма / В. Г. Баев // Известия Высших учебных заведений. Правоведение. – 2007. – № 4. – С. 208-218.

Василенко М.П. Передмова до видання "Тексти конституцій. III Германская Конституция" // Вибрані твори: У трьох томах. Т. 2. Юридичні праці. – 2006. – С. 110-116.

Галкин И.С. Создание Германской империи 1815-1871 гг. : Учеб. пособ. / И. С. Галкин. – М. : Высш. шк., 1986. – 175 с.

Градовский А.Д. Германская конституция. Ч.1. Исторический очерк Германских союзных учреждений в XIX веке. – СПб. : Тип. В. С. Балашева, 1874. – 304 с.

Зенекерус Л. Курс германского гражданского права. – М.: Изд-во Иностранной литературы, 1950. – 484 с.

История буржуазного конституционализма XIX в. /Под ред В.С. Нерсесянца. – М.: Наука, 1986. – 279 с.

Кастель Е.Р. Федерализм и становление буржуазного государства в Германии, 1815 – середина 1860-х гг. // Правоведение. – 1992. – № 4. – С. 69-75.

Козлова Н.Ю. Буржуазные учения о федерализме XVIII-XIX вв. / Н. Ю. Козлова ; отв. ред. Л. С. Мамут. – М. : Наука, 1988. – 144 с.

Конституция Германии 16 апреля 1871 г. (полн. текст) // Конституции и законодательные акты буржуазных государств в XVII-XIX вв. Англия, США, Франция, Италия, Германия. – М.: Госюриздат, 1957. – 585 с.

Орлов Ю. Г. Внутрішньопарламентська конфронтація у період формування Північнонімецького союзу / Ю. Г. Орлов // Питання державотворення в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історії : матеріали I Всеукр. наук. істор.-прав. конф. молодих учених 1 груд. 2011 р., м. Харків / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого". – Х.: НУ "ЮАУ ім. Я. Мудрого", 2011. – С. 70-72.

Парсонс Т. Система современного общества. – М.: "Юристъ", 1997. – 270 с.

Ротштейн Ф.А. Из истории прусско-германской империи: Две прусские войны (К созданию Германской империи). – М.: Изд-во АН СССР, 1948. – 240 с.

Савельев В.А. Гражданский кодекс Германии. – М.: "Юристъ", 1994. – 96 с.

Т е м а 8. Законодавчі акти уряду А. Лінкольна за часів Громадянської війни 1861-1865 рр.

П л а н

1. Економічний і політичний розвиток США в кінці XVIII – першій половині XIX ст.
2. Громадянська війна в США:
  - а) розкол Союзу і утворення Конфедерації південних штатів;
  - б) два періоди громадянської війни;
  - в) законодавчі акти і політичні заходи уряду А. Лінкольна у 1862-1863 рр.;
  - г) реконструкція півдня.

3. Наслідки громадянської війни в економіці та політичному устрої США.

Л і т е р а т у р а

Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія. – Ін Юре, Київ, 2002. – С. 352-357.

Бельсон Я.М., Ливанцев К.Е. История государства и права США. – Л.: Изд-во Ленингр. Ун-та, 1982. – С. 50-56.

История США. Т.1. – 1607 – 1877. – М.: Наука, 1983. – С. 393-455, 460-489.

Э.А. Иванян. История США.– М., 2006.

Ноам Хомский. Несостоятельные штаты, злоупотребление властью и атака на демократию.– М.,2006.

США: Конституция и права граждан.– М., 1987.

Кормилец, Александр Александрович. Кризис двухпартийной системы США накануне и в годы гражданской войны (конец 1840-х-1865 Г.) / А. А. Кормилец, С. А. Поршаков. – М. : Изд-во Моск. Ун-та, 1987. – 176 с. – (Проблемы американистики).

Решетов В.В. Гомстед – акт (1862 р.) періоду Громадянської війни в США / В. В. Решетов // Актуальні проблеми правознавства України : Тези доповідей і наук. повідомлень студент. наук. конференції. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 1996. – С. 23-24 (Полнотекст. док.).

Т е м а 9. Буржуазні реформи в Японії в 1870-1880 рр.

П л а н

1. Соціально-політичне становище Японії в першій половині XIX ст., сьогунати.
2. Революція Мейдзі.
3. Реформаторські процеси 1870-1880 рр.:
  - орієнтація на західноєвропейський державницький та правовий досвід;

- антифеодальні реформи;
  - створення правових умов для розвитку японської промисловості;
  - основні риси права Японії кінця XIX ст.
4. Конституція Японії 1889 р. та затвердження конституційної за формою та абсолютистської за змістом монархії. Державний лад Японії за Конституцією 1889 р.

Л і т е р а т у р а

Боев Ю.О., Боева СЮ. Економічна історія: Західна Європа, Японія, США: навч. посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 174 с.

Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем: Матеріали міжнар. наук. конф. 17-20 жовтня 2000 р. / НАНУ; Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького. – К., 2000. – 405 с.

Кузнецов Ю.Д. История Японии. – М.: Высшая школа, 1988.

Эйдус Х.М. История Японии с древнейших времен до наших дней. – М., 1968.

Япония: лики страны в разные времена. – М.: центр по изучению современной Японии / Под ред. В. Рамзеса. – М., 1994.

Япония: экономика, политика, история: АН СССР / Под ред. А. Певзнера. – М.: Наука, 1989.

Лещенко Н.Ф. Революция Мейдзи в работах японских историков. – М.: Наука, 1984.

Норман Т. Возникновение современного государства в Японии. – М., 1961.

Самусев З.В. Конституционное развитие Японии. – М.: Наука, 1997.

Тема 10. Розвиток латиноамериканських держав у XIX ст.

П л а н

1. Боротьба за незалежність іспанських колоній у Латинській Америці.
2. Створення держав у Центральній та Південній Америці у XIX ст.
3. Закріплення незалежності та державного ладу у перших конституціях та національному законодавстві.
4. Політика та роль церкви у країнах Центральної та Південної Америки.
5. Зовнішній вплив на держави Латинської Америки.

Л і т е р а т у р а

Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI-X вв. (Документы и материалы). – М. : Наука, 1980. – 296 с.

Конституции государств американского континента. – М.: Изд. иностр. лит., 1959.

Мексиканские Соединенных Штаты: Конституция и законодательные акты: Пер. с исп. / Сост., ред. и авт. вступ. ст. О.А.Жидков. – М.: Прогресс, 1986.

Альперович М.С. История Латинской Америки (с древнейших времен до начала XX века): Учеб. пособие / М.С.Альперович, Л.Ю.Слезкин. – М.: Высш. шк., 1981. – 296 с.

Биля І. Право країн Латинської Америки серед правових систем сучасності // Вісник Академії правових наук України. 2009 р. №3(58). – Х.: Право, 2009. – С. 199–208.

Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1045–2002 роки): Навч. посіб. – К. : Либідь, 2004. – 624 с.

Григулевич И.Р. Церковь и олигархия в Латинской Америке (1810-1959). – М.: Наука, 1981.

Гурвич Г.С. Вводная статья // Конституции государств американского континента. – Т.П. – М.: Изд. иностр. лит., 1959. – С. 351-355.

Латинская Америка / под ред. и с предисл. В.В.Вольский. – М.: Политиздат, 1990. – 399 с.

Латинская Америка и Карибы. Политические Институты и процессы / отв. ред. З.В.Ивановский. – М.: ИЛА РАН, 2007.

Латинская Америка: Энциклопедический справочник. В 2 т / гл. ред. В.В.Вольский. – М.: Сов. энцикл. – Т. 2. К – Я. – 1982. – 656 с.

Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М.: Высшая шк., 1963.

Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки. – М.: Прогресс, 1984. – 352 с.

Стрелко А.А. Славянское население в странах Латинской Америки. (Исторический очерк). – К.: Наук. думка, 1980. – 142 с.

Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке. – Пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2002. – 416 с.

Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки: Учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1995.– 415 с.

Ткач О.І. Особливості моделей демократії у країнах Латинської Америки // Вісник “Міжнародні відносини”. – Вип. 20. – 2001. – С. 79-84.

Томас А.Б. История Латинской Америки. / Пер. с англ. Н.З.Романова. – М.: Изд. иностр. лит., 1960.

Чиркин В.Е. Формы государства в буржуазных странах Латинской Америки / В.Е.Чиркин, А.А.Тихонов, С.В.Рябов. – М.: Наука, 1982. – 193 с.

Шемякин Я.Г. Латинская Америка: традиции и современность. – М.: Наука, 2008.

Штатаина М.А. Возникновение и развитие административного права в странах Латинской Америки // Известия Высших учебных заведений. Правоведение. – 2000. – № 1. – С. 27-38.

Экспансионистская политика США в первой половине XIX века. – Иркутск, 1981.

Т е м а 11. Розвиток буржуазного законодавства про працю

П л а н

1. Визнання в буржуазному законодавстві права на 8-годинний робочий день.
2. Легалізація профспілок.
3. Визнання в буржуазному законодавстві права на укладання колективних договорів, права вступати у переговори з підприємцями.
4. Визнання в буржуазному законодавстві права на страйк, на мінімум заробітної плати.
5. Розвиток у буржуазному законодавстві права на допомогу по хворобі, по безробіттю, на соціальне страхування по старості та непрацездатності.

Л і т е р а т у р а

Дойблер В. Тенденции развития трудового права в промышленного развитых странах // Государство и право. – 1995. – №2. – С. 74-81.

Дубровский А.М., Чернявский Л.С. // Модели профсоюзной деятельности и типы профдвижений: история и современность. – Чернигов, 2002.

Ершова И.Б. Роль профсоюзов в формировании трудовых от ношений переходного периода в странах Восточной Европы. – М., 1995.

Иванов С.А. Трудовое право переходного периода: проблемы использования зарубежного опыта // Государство и право. – 1995. № 3. – С. 67-74.

Иванов С.А. Проблемы международного регулирования труда. – М, 1964.

Киселев И.Я. Зарубежное трудовое право. Ученик для вузов. – М.: Издательская Группа НОРМА-ИНФРА, 1998. – 263 с.

Киселев И.Я. Трудовые конфликты в капиталистическом обществе: социально-правовые аспекты. – М., 1978.

Киселев И.Я. Транснациональные корпорации и буржуазное трудовое право. – М., 1985.

Киселев И.Я. Трудовой договор при капитализме: проблемы найма и увольнения. – М., 1989.

Киселев И.Я. Трудовое право стран Запада на рубеже XXI века // Государство и право. – 1996. – № 1. – С. 32-38.

Киселев И.Я. Сравнительное трудовое право стран развитой рыночной экономики. – М., 1995.

Киселев И.Я. Организация и деятельность трудовых судов: зарубежный опыт. – М., 1996.

Казухиса Накаяма. Характеристика трудового права Японии и его проблемы // Вестник Моск. ун-та. – 1996. – № 6 – С. 45.

Лапин Н.Ю. Профсоюзное движение Франции в 80-е годы. – М.: Наука. 1989.

Ковалінський В. З історії праці та соціальної політики // Пенсійний кур'єр. – 2006. – 25 серпня (№ 34). – С. 11.

Копайгора І.Д., Копайгора І.І. Історія виникнення та становлення трудового права // Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення: 36. наук. пр. до 80-річчя проф. Р.І. Кондратьєва. – Хмельницький: Вид-во Хмельниць. ун-ту упр. та права, 2007. – С. 56-59.

Мачульская Е.Е. Управление предприятием и трудовое право: опыт США. – М., 1996.

Миронов В.И. История трудового права: теория и практика // Государство и право. – 1998. – № 12. – С. 55-61.

Миронов В.К. О венгерском кодексе законов о труде 1992 г. // Вестник Моск. ун-та. 1993. – № 6. – С. 14-18.

Нскипелов Д.С. Производственные советы в странах Западной Европы // Труд за рубежом. – 1995. – № 3. – С. 3-4.

Осипцева Ж. П. Трудовой договор в ФРГ // Государство и право. – 1996. № 2. – С. 72- 78.

Порівняльне трудове право: навч. посіб./ Б.С.Беззуб, Л.В. Голяк, О.М. Киселевіч та ін.; за заг. ред. А.С. Мацка. – К.: МАУП, 2005. – 176 с.

Рочко А.В. Коллективно-договорная практика во Франции в 90-х годах // Труд за рубежом. – 1994. – № 2. – С. 3-2.

Севрюков Д.Г. Публічно-правові та приватноправові методи у формуванні правового регулювання трудових відно-

син у країнах Західної Європи і США у першій половині XIX ст. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 4. – С. 225-230.

Силин А.А. Локаут в системе трудовых отношений // Труд за рубежом. 1995. – № 1. – С. 24-31.

Т е м а 12. Утворення Китайської Народної Республіки

П л а н

1. Становлення комуністичної влади.
2. Формування соціалістичного ладу.
3. Конституція КНР 1954 р.
4. Реформація держаного ладу КНР у період “культурної революції”.

Л і т е р а т у р а

КНР. Конституция и законодательные акты. – М.: Прогресс, 1984.

Бродський Р.М., Енольський З.А. Нова історія країн Азії та Африки. – К.: Вища шк., 1979.

История государства и права зарубежных стран: В 2 т. – Т. II.: Современная эпоха / Отв. ред. Крашенинникова Н.А. – М.: Норма, 2005.

Омельченко О.А. Всеобщая история государства и права. – Т. 2. – М.: Изд-во Эксмо, 2005.

Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн. – К.: Вентурі, 1994.

Зінченко, Олена Володимирівна. Основні принципи конституцій азійських країн народної демократії: порівняльний аналіз / О. В. Зінченко // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого: зб. наук. пр. / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2012. – 2012. №1(11). – С. 225-233. – Бібліогр. : с. 232-233

Сун Ян. Конституционно-правовой статус личности в

Китайской Народной Республике / Ян Сун // Современное право : научно-практический журнал. – 2011. – № 8. – С. 143-145.

Ахметшин Н.Х. Новации в современном уголовном законодательстве КНР / Н. Х. Ахметшин // Право и политика. – 2000. – № 10. – С. 65-73.

Ахметшин Н.Х. Политико-правовые аспекты борьбы с коррупцией в КНР / Н. Х. Ахметшин // Государство и право. – 2008. – № 8. – С. 56-63.

Т е м а 13. Надзвичайне та антикомуністичне законодавство у Великій Британії та США у ХХ ст.

П л а н

1. Поступки буржуазних урядів трудящим у 20-30-х роках ХХ ст. та їх вимушеність.

2. Прийняття антидемократичного законодавства як протидія досягненням трудящих.

3. Прийняття антидемократичного та антикомуністичного законодавства у США після Другої світової війни.

4. Причини поступового визнання таких законів антиконституційними та їх скасування.

Л і т е р а т у р а

Хрестоматія (Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З.М.Черниловского. – М.: Юрид. лит., 1984. – 472 с. (або більш пізні видання).

Гиленсен В.М. ФБР против американцев. – М., 1987.

США: Конституция и права граждан. – М., 1987.

Чибиряев С.А. Закон Маккарэна и борьба за его отмену. – М., 1975.

Сафонов В.Н. Социальное законодательство в США: Историко-правовой аспект // Государство и право. 1999. № 1. – С. 98-105.

Ноам Хомский. Несостоятельные штаты, злоупотребление властью и атака на демократию. – М., 2006.

- США: Конституция и права граждан. – М., 1987.
Э.А. Иванян. История США. – Москва, 2006.
Бельсон Я.М., Ливанцев К.Е. История государства и права США. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. – С. 50-56.

Т е м а 14. Соціальне законодавство США у ХХ ст.

П л а н

1. Розвиток трудового і соціального законодавств США в ХІХ – на початку ХХ ст.
2. Формування основ сучасного трудового законодавства США в ХХ ст.
3. Формування основ сучасного соціального законодавства США в ХХ ст.
4. Розвиток трудового і соціального законодавств окремих штатів.

Л і т е р а т у р а

Вивчаємо досвід розвитку та функціонування пенсійної системи США // Вісник пенсійного фонду. – 2006. – № 1. – С. 12-13.

Гутко Л.М. Досвід провідних країн світу у галузі страхування // Економіка, фінанси, право. – 2005. – №11. – С. 22-24.

Иванян Э.А. Белый дом: президенты и политика. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Политиздат, 1979. – 383 с.

Кирда А.Г. Формування цілей освіти в другій половині ХХ століття // Дипломатична академія України. Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Вип. 10. – К. Демід. – с.271-280.

Очерки новой и новейшей истории США: в 2-х т. – Т.1. – М.: Издательство АН СССР, 1960. – 632 с.

Плотнікова Т.В. Історично-правовий досвід США на поч. 30-х рр.: види соціальних допомог, наданих урядом наданих урядом Ф.Д. Рузвельта // Проблеми соціального захисту в

Україні: Матеріали науково-практичної конференції (20-21.06.1996 р.). – Чернігів: ЧЮК, 1996. – С. 45-57.

Севрюков Д.Г. Публічно-правові методи у регулювання трудових відносин у країнах Зх. Європи та США у кінці XIX – першій половині XX століття // Бюлетень Міністерства юстиції України, 2007. – № 5. – С. 137-142.

Согрин В. США: общественно-политический портрет на исходе XX в. // Мировые экономические и международные отношения. – 1988. – №9. – С. 51-67.

США глазами американских социологов. Социальные аспекты американского образа жизни: Книга 1. – М.: Наука. – 1982. – 264 с.

Титова Н. Логуш Л. Фермерство в США: державний захист прав фермерів // Право України. – 1993. – № 4. – С.30-31.

Трудовое законодательство американских штатов в официальной занятости, заработной платы и страхования по безработице // Государство и право. – 2003. – № 3. – С. 100-113.

Фурсенко А.А. Президенты и политика США 70-е годы. – М.: Наука, 1989. – 296 с.

Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран: в 2т. Т.2 Современное государство и право. – М.: Норма, 2004. – 672 с..

Смельянов С.М., Прилуцька О.А. Законодавство США щодо неповнолітніх: етапи розвитку // Закон і підліток: Матеріали науково-практичної конференції. Донецьк 27 жовтня 2000.: Матеріали – Донецьк. Донецький інститут внутрішніх справ, 2001. – С. 153-157.

Т е м а 15. Зміни у кримінальному праві буржуазних країн у новітній час

П л а н

1. Кримінальне законодавство Німеччини, Франції, США, Великої Британії XIX ст.: джерела, головні риси, особливості.

2. Зміни в системі злочинів і покарань провідних буржуазних країн у XX ст.

3. Загальні тенденції у кримінальному праві на початку XXI ст.

Л і т е р а т у р а

Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. – Т. 2. / За ред. В.Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре, 1998.

Уголовное законодательство зарубежных стран (Англия, США, Франция, Германия, Япония) : Сб. законодат. материалов / под ред. И.Д.Козочкин. – М.: ЗЕРЦАЛО, 1999. – 352 с.

Уголовное право США: Сборник нормативных актов. – М.: Изд-во УДН, 1986. – 159 с.

Уголовное право зарубежных государств: Источники уголовного права. – М., 1971. – Вып. I.

Альбрехт П.-А. Забытая свобода. Принципы уголовного права в европейской дискуссии о безопасности / П.-А. Альбрехт: пер. с нем. Г.Г.Мошак. – Одесса: Астропринт, 2006. – 160 с.

Бибик О.Н. Цели применения наказания и иных мер уголовно-правового характера в ювенальном уголовном праве ФРГ // Категория "цель" в уголовном, уголовно-исполнительном праве и криминологии: материалы IV Рос. конгр. уголов. права (28-29 мая 2009 г.) / Моск. гос. Ун-т им. М.В. Ломоносова. – М.: Проспект, 2009. – С. 629-634.

Боботов С.В. Реформа уголовного права во Франции / С.В.Боботов, Н.С.Сухов // Советское государство и право. – 1990. – № 8. – С. 118-124.

Ведерникова О.Н. Современные уголовно-правовые системы: типы, модели, характеристика // Государство и право. – 2004. – № 1. – С. 68-76.

Гороховська О.В. Посягання на життя за кримінальним правом Англії, Франції та ФРН // Держава та регіони. – 2001. – № 1. – С. 95-100.

Гришук В.К. Питання кримінальної відповідальності юридичних осіб в Англії, США, Франції та Республіці Польща // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – № 3. – С. 79-88.

Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. – М.: Межд. отношения, 1996.

Кенни К. Основы уголовного права. – М.: Изд-во иностранной лит-ры, 1949. – 651с.

Кросс Р. Прецедент в английском праве. – М., 1985.

Матвійчук В.К. Вплив позитивних тенденцій кримінального законодавства з охорони довкілля Мексики, Японії, Швейцарії, ФРН, Данії, Швеції, Австрії на вдосконалення норм КК України // Часопис Київського університету права. – 2006. – № 2. – С. 155-158.

Наумов А. Международное уголовное право как научная и учебная дисциплина // Уголовное право. – 2000. – № 2. – С. 45-49.

Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб за законодавством США та Англії // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3. – С. 195-200.

Право Європейського Союзу. Особлива частина: навч. посіб. (з урахуванням положень Лісабонського Договору) / Одеська національна юридична академія; за ред.: М.Р.Аракеяна, О.К.Вишнякова. – К.: Істина, 2010. – 528 с.

Преступление и наказание в Англии, США, Франции, ФРГ и Японии: Общая часть уголовного права. – М.: Юрид. лит., 1991.

Решетников В.М. Правовые системы стран мира. – М, 1993.

Решетников Ф.М. Буржуазное уголовное право – орудие защиты частной собственности. – М.: Юрид. лит., 1982. – 216 с.

Уголовное законодательство зарубежных государств в борьбе с коррупцией: коллективная монография / Власов И. С. [и др.] ; под ред. И. С. Власова; Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. – М.: Эксмо, 2009. – 204 с.

Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии) / под ред. И.Д.Козочкина. – М.: ЗЕРЦАЛО, 1998. – 352 с.

Уголовное право буржуазных стран: Общая часть. Сборник законодательных актов / Под ред. А.Н. Игнатова и И.Д. Козочкина. – М.: Изд-во УДН, 1990.

Уголовное право буржуазных стран: Общая часть. Сборник законодательных актов / Под ред. А.Н.Игнатова и И.Д.Козочкина. – М.: Изд-во УДН, 1990.

Уголовное право зарубежных государств. Общая часть / под ред. И.Д. Козочкин. – М. : ИМПЭ, 2001. – 576 с.

Уголовное право зарубежных государств. Общая часть / Под ред., предислов. И.Д.Козочкина.– М., 2001. –564 с.

Уголовное право зарубежных стран. Общая и Особенная части: Учебник / под ред. И.Д. Козочкина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2010. – 1056 с.

Яценко С.С. Караність тероризму за кримінальними кодексами деяких європейських та азійських держав // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щоріч. бюл. – Вип. 10. – К.: КЮІ КНУВС, 2005. – С. 129-150.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Т е м а 1. Афі́нська демократична республіка.....	5
Т е м а 2. Державний лад Риму в період принципату і домінанту.....	7
Т е м а 3. Держава Франків.....	8
Т е м а 4. “Кароліна” 1532 р.....	9
Т е м а 5. Особливості становлення і розвитку мусуль- манського права.....	10
Т е м а 6. Аграрне законодавство Великої буржуазної революції XVIII ст. у Франції.....	12
Т е м а 7. Створення Німецької імперії.....	13
Т е м а 8. Законодавчі акти уряду А. Лінкольна за часів Громадянської війни 1861-1865 рр.....	15
Т е м а 9. Буржуазні реформи в Японії в 1870-1880 рр.....	16
Т е м а 10. Розвиток латиноамериканських держав у XIX ст... 18	
Т е м а 11. Розвиток буржуазного законодавства про працю... 20	
Т е м а 12. Утворення Китайської Народної Республіки.....	22
Т е м а 13. Надзвичайне та антикомуністичне законодавство у Великій Британії та США у XX ст.....	23
Т е м а 14. Соціальне законодавство США у XX ст.....	24
Т е м а 15. Зміни у кримінальному праві буржуазних країн у новітній час.....	25

Навчальне видання

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів I курсу денних факультетів

У к л а д а ч і: ВЛАСЕНКО Сергій Іванович,
ПИРОГОВА Світлана Іллінічна,
КРИВОРУЧКО Олександр Володимирович,
ТИХОНЕНКОВ Дмитро Анатолійович,
КИЯН Марина Шарифівна,
РОССИХІН Василь Васильович

(у авторській редакції)

Відповідальна за випуск *С. І. Власенко*

План 2012

Підп. до друку .12.2012. Формат 60x84 1/16.
Вид. № 17. Зам. № 17.